

רשומות

הצעות חוק

הכנסת

26 ביוני 2023

965

ז' בתמוז התשפ"ג

עמוד

הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 149) (הוספת עבירה של גביית דמי חסות), התשפ"ג-2023 102

מתפרסמת בזה הצעת חוק של חבר הכנסת מטעם הוועדה המשותפת של ועדת החוקה, חוק ומשפט והוועדה לביטחון לאומי לדיון בהצעת חוק העונשין (תיקון - הגדרת איום):

הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 149) (הוספת עבירה של גביית דמי חסות), התשפ"ג-2023*

הוספת סעיף 428 א.1. בחוק העונשין, התשל"ז-1977, אחרי סעיף 428 יבוא:

"גביית דמי חסות 428 א. (א) המנצל מצוקה של אדם החושש מפגיעה בגופו או בגוף בן משפחתו או ברכושם לאחת מאלה, דינו - מאסר חמש שנים, ואם נעתר האדם לאחת מאלה ונתן דבר או תמורה, לפי העניין, מפני הניצול, דינו - מאסר שבע שנים:

- (1) דורש או מקבל דבר שאינו מגיע לו כדין;
- (2) דורש או מקבל בעד מצרך או בעד שירות תמורה העולה במידה בלתי סבירה על התמורה המקובלת;
- (3) נותן בעד מצרך או בעד שירות תמורה הנופלת במידה בלתי סבירה מן התמורה המקובלת.

(ב) הדורש או מקבל מאדם באופן שיטתי או מתמשך תמורה כאמור בסעיף קטן (א)(2), או הנותן באופן שיטתי או מתמשך תמורה כאמור בסעיף קטן (א)(3), והתבצעו לכאורה לפני כן עבירות נגד הגוף או הרכוש בסביבת מגוריו או עסקיו של האדם שעלולות מעצם טיבן לגרום לחשש לפגיעה בגופו או בגוף בן משפחתו או ברכושם - חזקה היא כי ידע שהדבר או התמורה, לפי העניין, ניתנו עקב מצוקה של האדם, אלא אם כן הוכיח אחרת.

ד ב ר י ה ס ב ר

חסות בדרך של ניצול מצוקה שאין בה יסוד של איומים, אשר מאפשרת את הוכחת מודעותו של העבריין שגובה דמי חסות באופן שיטתי או מתמשך למצוקת הקורבן בדרך של חזקת מודעות, אלא אם כן הוכיח אחרת; השנייה עניינה גביית דמי חסות באיומים, שהעונש בצידה חמור יותר.

לסעיף קטן (א)

הוראה זו נסבה על ניצול מצוקתו של קורבן העבירה החושש לחייו ולחיי קרוביו ולרכושם, כדי לדרוש או לקבל ממנו דבר שלא כדין, או בתמורה שאינה הולמת את הדבר באופן סביר, או בדרך של מתן תמורה שאינה הולמת בעבור מצרך שניטל ממנו.

לסעיף קטן (ב)

מוצע לקבוע חזקת מודעות המעבירה את נטל ההוכחה למי שדורש או מקבל תמורה או נותן תמורה

סעיף 1 גביית דמי חסות מצד גורמים עברייניים הולכת ופושה בחברה, ולא אחת אנשים ועסקים נדרשים לשלם סכומים ניכרים כדי לשמור על שגרת חייהם, על שלומם הגופני ועל רכושם שלהם ושל קרוביהם. עם התפשטות פעילות עבריינית זו היא שינתה את פניה, ואינה כוללת בהכרח איומים או איומים המופנים לקורבן העבירה, אלא מעבירה מסר באמצעות מעשי אלימות, הצתה או נזק בסביבתו. התנהגות זו מקשה על הוכחת הקשר הסיבתי בין האימה שמטיל העבריין ובין הדרישה או הקבלה של דמי החסות מקורבנות העבירה. לפי עבירת הסחיטה באיומים הקבועה בסעיף 428 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, נדרשים איום כלפי הקורבן וקשר סיבתי בין האיום ובין הנעת הקורבן למלא את דרישת העבריין. בנסיבות כאמור יש קושי לפעול כנגד הפעילות העבריינית של גביית דמי חסות.

לפיכך מוצע לקבוע עבירה חדשה בסעיף 428 המוצע, בשתי דרגות של חומרה: האחת עניינה גביית דמי

* הצעת חוק מס' פ/25/2156 (מספר פנימי: 2200306); הועברה לוועדה ביום כ"ט באדר התשפ"ג (22 במרץ 2023).

1 ס"ח התשל"ז, עמ' 227; התשפ"ג, עמ' 85.

(ג) בוצעה עבירה לפי סעיף קטן (א) כשמנצל המצוקה מאיים על אדם בכתב, בעל פה או בהתנהגות בפגיעה בגופו או בגוף בן משפחתו או ברכושם, או מטיל אימה על אדם בדרך אחרת, והכול כדי להניע אותו להיעתר ולתת דבר או תמורה, לפי העניין, דינו - מאסר שבע שנים, ואם נעתר האדם ונתן דבר או תמורה, לפי העניין, מפני איום או הטלת אימה כאמור או במהלכם, דינו - מאסר תשע שנים.

(ד) הורשע אדם בעבירה לפי סעיף זה - לא יפחת עונשו מרבע העונש המרבי שנקבע לאותה עבירה, אלא אם כן החליט בית המשפט להקל בעונשו מטעמים מיוחדים שיירשמו.

(ה) עונש מאסר לפי סעיף קטן (ד) לא יהיה, בהיעדר טעמים מיוחדים, כולו על-תנאי.

2. שר המשפטים והשר לביטחון לאומי, לפי העניין, ימסרו לוועדת החוקה, חוק ומשפט של דיווח לכנסת הכנסת, אחת לשנה, במשך עשר שנים, דיווח בדבר יישומו של סעיף 428א לחוק העונשין, התשל"ז-1977, לגבי השנה שקדמה למועד הדיווח, בפילוח לפי עבירות על סעיפים קטנים (א) ו-(ג) לסעיף האמור, בעניינים האלה:

- (1) מספר החקירות שנפתחו בחשד לביצוע עבירה;
- (2) מספר החקירות כאמור בפסקה (1) שהסתיימו בלא הגשת כתב אישום והעילות לכך;
- (3) מספר כתבי האישום שהוגשו;
- (4) מספר ההליכים הפליליים שהסתיימו ותוצאותיהם, וכן התייחסות להליכים שהסתיימו בהסדרי טיעון והליכים שהעבירה כאמור היא העבירה העיקרית בהם;
- (5) שווי הרכוש שחולט בקשר לעבירה.

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיפים קטנים (ד) ו-(ה)

מוצע לקבוע לעבירה המוצעת, בשתי דרגות החומרה, עונש מזערי שלא יפחת מרבע העונש המרבי לעבירה, ולקבוע כי עונש מזערי כאמור לא יהיה כולו על-תנאי, והכול בהיעדר טעמים מיוחדים.

סעיף 2 מוצע להטיל על שר המשפטים ועל השר לביטחון לאומי חובת דיווח שנתית לכנסת על

יישום הוראות ההסדר המוצע בעשר השנים הראשונות לתקופו. השרים ימסרו לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת נתונים, בין היתר על מספר תיקי החקירה שנפתחו בחשד לעבירה המוצעת, על מספר כתבי האישום שהוגשו ועל תוצאות ההליכים המשפטיים שנקטו בשלה.

שאינה הולמת בנסיבות שבסעיף קטן (א)(2) או (3), בהתאמה, באופן מתמשך או שיטתי, אם לפני כן התרחשו אירועים בסביבתו של קורבן העבירה שמעצם טיבם עלולים לגרום לחשש לגוף או לרכוש. לפי המוצע, בהתקיים נסיבות אלו, תקום חזקה כי אדם כאמור ידע שהתשלום נעשה עקב מצוקה, אלא אם כן יוכיח אחרת.

לסעיף קטן (ג)

מוצע לקבוע נסיבה מחמירה של גביית דמי חסות אם ניצול המצוקה של אדם לשלם או לתת דבר בלא תמורה או בתמורה שאינה הולמת נעשה באיומים או בהטלת אימה בדרך אחרת. בנסיבות אלו יהיה העונש בצד העבירה שבע שנים, כמו בעבירות האיומים, או תשע שנים - אם האיום פעל את פעולתו.

יוזם: חבר הכנסת יצחק קרויזר

